

epoka brązu

bronsealderen

kl. 3

Część 1

Co to jest epoka brązu? **Hva var bronsealderen?**

Kowal z epoki brązu. **Bronsealderens smed.**

Jak żyli ludzie dawno, dawno temu?

Skąd możemy wiedzieć, jak żyli ludzie w bardzo dawnych czasach? Archeolodzy szukają śladów życia ludzi z przeszłości. Badają przedmioty, które po nich pozostały, np. stare narzędzia, groty strzał, miecze czy ozdoby. To praca jak dla detektywa!

EPOKA KAMIENIA **steinalder**

W najdawniejszych czasach ludzie używali narzędzi z kamienia. Dlatego te odległe czasy nazywamy **epoką kamienia**. Ludzie mieszkali w jaskiniach i polowali na zwierzęta. Nauczyli się też rozpalać ogień.

EPOKA BRĄZU **bronsealder**

Z czasem ludzie nauczyli się wyrabiać **narzędzia (redskaper)** i **broń (våpen)** z metalu. Na początku używali **brązu (bronse)**. Na północy Europy epoka brązu zaczęła się około 4000 lat temu i trwała około 1200 lat.

Co to jest brąz?

Brąz to metal, który powstaje ze zmieszania dwóch innych metali: cyny i miedzi. Taką mieszankę metali nazywamy **stop (legering)**.

Brąz to **stop cyny (tinn)** i **miedzi (kobber)**.

Narzędzia z brązu były o wiele mocniejsze i bardziej **wytrzymałe (holdbare)** niż kamienne. Łatwiej było je naprawić. Przedmioty z brązu można było **stopić (smelte)** i ponownie odlać z nich coś innego.

Ozdoby z brązu często miały na sobie spiralne wzory.

Dopisz polskie słowa:

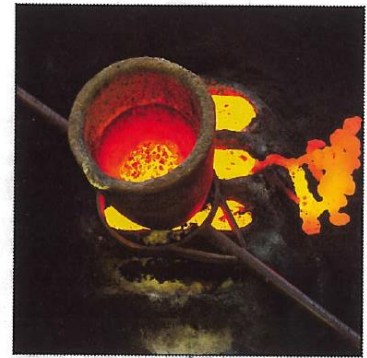
bronsealder	
legering	
smelte	
redskaper	
våpen	
holdbare	

Kowal z epoki brązu **bronsesmeden**

Kowal (smed) był to w epoce brązu bardzo ważny człowiek. Tylko kowale potrafili mieszać cynę i miedź, aby uzyskać cenny brąz. Uczyli się tej sztuki od kowali w innych krajach.

Brąz podgrzewano i topiono, jak masło na patelni. Potem gorący brąz wlewano do specjalnych form, zrobionych z **kamienia (stein)** lub **gliny (leire)**. Forma składała się z dwóch identycznych połówek. Po ostygnięciu metalu można było wyjąć ze środka gotowy przedmiot.

To forma odlewnicza i odlane w niej ostrze **siekiery (øks)**. Po odlaniu trzeba było siekierę dobrze **naostrzyć (slipe)**.

smed	
øks	
stein	
leire	
slipe	

ZADANIE 1 Połącz polskie i norweskie słowa ze sobą

bronsealder		broń
holdbare		epoka brązu
legering		glina
leire		kamień
redskaper		kowal
slipe		naostrzyć
smed		narzędzia
smelte		siekiera
stein		stop metali
våpen		stopić
øks		wytrzymałe

ZADANIE 2 Co widzisz na ilustracji? Napisz jak najwięcej słów.

zwierzęta

ZADANIE 3

Odpowiedz

1. Dlaczego epoka brązu tak właśnie się nazywa?

.....
.....

2. Co to jest brąz?

.....

3. Kto potrafił wyrabiać narzędzia z brązu?

.....

4. Dlaczego narzędzia i broń z brązu były lepsze niż kamienne?

.....
.....

5. Kiedy zaczęła się epoka brązu na północy Europy?

.....

ZADANIE 4

Znajdź słowa występujące w tekście

T	J	A	S	K	I	N	I	E	C	U	G	B	K	L
M	T	O	I	Y	M	Ę	O	D	Y	R	L	W	A	U
I	N	S	E	G	A	R	G	J	N	J	I	P	M	D
E	B	T	K	A	D	M	I	N	A	M	N	U	I	Z
D	B	R	I	K	W	I	E	Z	O	N	A	U	E	I
Ż	R	Z	E	W	J	E	Ń	E	Z	A	D	B	Ń	E
B	Ą	Y	R	L	A	C	Y	Ą	D	R	E	R	K	B
L	Z	Ć	A	O	O	Z	S	G	O	Z	T	O	M	J
M	G	I	G	R	O	E	T	N	B	Ę	E	Ń	W	L
P	R	Z	E	D	M	I	O	T	Y	D	K	E	E	Ż
E	P	O	K	A	C	P	P	G	P	Z	T	B	N	W
W	Y	T	R	Z	Y	M	A	Ł	Y	I	Y	D	Z	Ł
K	O	W	A	L	F	O	R	M	A	A	W	N	G	N
A	R	C	H	E	O	L	O	G	S	T	O	P	I	Ć
P	R	Z	E	S	Z	Ł	O	Ś	Ć	Ó	D	T	J	K
B	R	O	Ń	G	R	A	T	U	L	A	C	J	E	!

ludzie	archeolog	przeszłość	przedmioty	narzędzia
miecze	ozdoby	detektyw	jaskinie	ogień
epoka	brąz	broń	stop	cyna
miedź	wytrzymały	stopić	kowal	kamień
glina	forma	siekiera	ostrzyć	broń

ZADANIE 5

Co to jest? Kto to jest? Odpowiedz używając słów z poprzedniego zadania.

1. _____ to ostre narzędzie, którym można ściąć drzewo.
2. _____ to człowiek, który szuka śladów życia ludzi z bardzo dawnych czasów.
3. _____ to stop dwóch metali, cyny i miedzi. Robiono z niego narzędzia i ozdoby.
4. Formy do wytapiania przedmiotów z brązu robiono z kamienia lub _____
5. _____ to człowiek, który potrafił wyrabiać narzędzia z brązu
6. _____ to mieszanka kilku metali
7. _____ to przedmioty, których używa się do obrony, np. miecz

To ostrza siekier wykonane z brązu. Zostały znalezione przez archeologów.